

ARNHEMSEHE COURANT

WOENSDAG 16 SEPTEMBER.

De prijs dezer Courant, die geregeld vijfmaal wekelijks wordt uitgegeven, en wel op Dinsdag, Woensdag, Donnerdag, Zaterdag en Zondag, is van drie maanden...

De prijs der Advertentien is, van een tot vijf regels, f1.00, en voor elke regel daarboven 20 centen, behalve 35 centen segelegt, voor elke plaatsing.

Wat te wachten arrest van het Hof van Zuid-Holland, betrekkelijk het eerste volgan artikel der Arnhemse Courant van 1 november 1845.

(Ingezonden.)

Onzer geachtste provinciale gerechtsboven, dat van Zuid-Holland, zal eerlang uitspraak doen in eene zaak, waarbij niet alleen een der neteligste vraagstukken van staatsrecht aangeroerd wordt, maar waarbij tevens de vrijheid onzer drukpers in zinnig is betrokken. En alhoewel er in deze courant reeds zoo veel gezegd is omtrent het vervolgde artikel, en alhoewel de Arnhemse rechtbank ten dien zake een zeer opmerkelijk en voldoende uitspraak, — zoo schijnt het nog niet overbodig, nogmaals eene korte beschouwing des geschilpunts mede te deelen, te gelijk de al dan niet juistheid van het bewuste artikel.

Dat artikel, derhalve, met het opschrift: "Vreemde Dingen," en voorkomende onder de rubriek: »Ingezonden stukken," in de Arnhemse Courant van 1 november des vorigen jaars, wordt vervolgd inrichtens de wet van 1 juni 1830, waarbij straffe bepaald wordt tegen hem, die boosaardig en openbaar den persoon des konings smaadt, kooft of lastert. Het is weinig syndacate, dat ook voor het vervolgde artikel gevoelen moge hoe er met het moge afkeuren of laken, — blijft het ons nogtans onbegrijpelijk, hoe een regterlijk collegie er de aangelegene strafwet op heeft kunnen toepassen. Het is ons betraef, zoo zouden wij ons oordeel afwachten van ieder schiedsman; hoe weinig regtskundig ook, mits men ingesteld uit onpartijdige mannen, bevestigd met dagelijksch verstand en gewone redriegen wij ons niet zoo heeft men te zeer laten afleiden door beschouwingen, die hier niets afdoen moesten, waardoor uit het oog verloren, dat de aangelegene strafwet boosaardig opzet tegen den persoon des konings vordert. Ensteels, roch, werd er, ter toepassing der strafwet, een meer dan gewoon opzet, een BOOSAARDIG OPZET vereischt; anderdeels moest de hoon, smaad of lastering een huichelachtig, maar den koning konings treffen.

Waerlijk, bedenkt men, dat in alle constitutionale staten — Nederland nu daargelaten — de troonrede gehouden wordt voor het werk der ministers, voor een programma des bestuurs, voor eene verklaring der staatsregering; overweegt men, dat in Nederland de gevoelens, dienaangaande althans, zeer verdeeld zijn; dat de Arnhemse Courant de troonrede altijd als een ministerieel werk beschouwd, en dat speciaal in het vervolgde artikel een der ministers als steller van het stuk werd aangewezen en — zoo men wil — gesmaad — waarlijk, dan wordt het een raadsel hoe men beweren kan, dat de persoon des konings of BOOSAARDIG in gesmaad of gekoond zijn zou!

Toegestemd, dat het honend voor den koning is, met smaad te gewagen van eene rede, welke hij uitsprak, — zoo volgt daaruit geenszins, dat zulks met boosaardig opzet tegen Z. M. geschiedde. Men neme aan, dat het artikel boosaardig opzet ademe tegen den heer VAN HALL, die er in genoemd, en gesmaad is, maar tegen den koning tegen den persoon des konings!

Wij willen toegeven al wat met eeneigen grond slechts gevorderd kan worden; wij willen toegeven, dat een doorstiepen schrijver den koning boosaardig honen kan, zonder Zijne Majestéit te noemen; dit zelfs willen wij toegeven, — doch wij vragen: is zulks in het bedoelde artikel geschied? Herkent men daarin een doorstiepen schrijver? is hier een verborgen dolk, kunstig geslepen en vergiftigd, schuilt hier een moorddadige stoot in een geglaceerden handschoen? — Men leze het artikel; — op eene ruwe wijze valt eene onbesliste pen eenen der ministers aan, zonder te hebben bedacht of hare spatten ook den onschendbaren koning mogten treffen; — is dat boosaardig opzet tegen Z. M.?

Waerlijk, evenmin de schrijver van het artikel, als de uitgever der courant, die er zich verantwoordelijk voor stelde, dacht aan zoodanig opzet. Zulke toedog was hun volstrekt vreemd. Boosaardige aanranding des konings, overlegden smaad tegen den persoon des konings wilde de wet van 1 juni 1830 straffen; geenszins eene onoverlegde majesteits-schennis.

Wat derhalve het Hof van Zuid-Holland ook denken moge over het meer of

min betamende des artikels, over het min of meer staatkundige van de betoegeling der pers, — de vraag, thans aan de beslissing van het hof voorgelegd, bepaalt zich daarbij:

Of in het geincrimineerde artikel de persoon des konings boosaardig is gekoond of gesmaad? En met het volste vertrouwen — wij verklaren het — verwachten wij ten dien aanzien het arrest van Zuid-Hollands provinciaal gerechtshof.

Waar geen boosaardig opzet bestond, kan eene wet, die boosaardig opzet vordert, niet toegepast worden. Waar eene strafwet, minstens genomen, onduidelijk is, kan zij niet ten nadeele van den beklagde worden uitgelegd. Dit zijn algemeene beginsels van recht, in ieder land, voor ieder hoofd, voor ieder geweten; en deze beginsels kan geen Hof van Holland ter zijde stellen, al ware het ook, dat het hier gold eenen geachten burger in den kerker te werpen en zijn ganache gezin in tranen en rampspoed te dompelen.

Buitenlandsche berigten.

BEIJEREN.

Dinkelshuhl, 9 sept. De regt raad van den magistrat alhier, de heer Hans von Raumer, heeft heden, in antwoord op het aan den koning gerigte adres in de zaak van de Sleeswijk-Helandsche kwestie het volgende eigenhandig schrijven van hongsaldenzelen ontvangen:

»Het adres mijner steden Dinkelshuhl en Wassertrudingen, ondertekend door mij, heeren, heb ik ontvangen. De gevoelens, die hetgeen de adres maakt, hebben mij innig verhoogd; daar ik, zoo oud ik ben, steeds Duitsch gezind was. Het is een treffend blijk van der ondertekenaars trouw en verknochtheid aan ons gemeens vaderland en het is des Duitschers pligt daaraan getrouw te blijven.»

BADEN.

Karlsruhe, 30 sept. De hofraad Busch ontwaakt de heden, in eene lange rede, zijne meening over de zelfstandigheid der katholieke kerk en over de middelen, om haar hare vrijheid weder te geven. Hier trachtte hij te betoegen, hoe alles, wat schoon en goed is, enkel en alleen door het christendom in de wereld is gekomen, en hoe een staatsonderdrukt konne bestaan, evenmin als het huwelijk, de eigendom, de overheid en de vrijheid. »Zonder de voorschreven en leerstellingen der godsdienst, zoude hij, als het onmogelijk de mindere klassen te troosten met een beter leven voor de ontberingen hier op aarde; zonder die zou de wereld de slavin worden van de materialisme en de geld-aristocratie. De kerk kan niet handhaafd worden, onafhankelijk van den staat, welke slechts een regt van toezigt heeft op het godsdienst bestaam derzelve; maar in de inwendige en het eigenlijke godsdienst-waarn moet de ziele niet menging van politieke en wereldlijke zaken, en de kerk niet als staatsinstelling van den staat, maar als een gang van het wereldlijk met het goddelijk bestaan.

...som is toegestaan tot vergoeding van het nadeel, in eer en goeden naam geleden, waartoe geene vergoeding was ingesteld.

Het openbaar ministerie heeft, bij monde van den advocaat-generaal, mr. Arntzenius, conclusie in deze zaak genomen, die hij, uit een rechtskundig oogpunt beschouwd, voor zeer eenvoudig hield. Wat het eerste betreft, heeft de advocaat-generaal overwoogen, dat, zoowel onder het woord *faits* als onder het woord *daad*, naar het algemeen taalgebruik, steeds elke handeling, hetzij in woorden, hetzij in bedrijven, is begrepen; dat elke zoodanige handeling genoegzaam kan zijn, om eenig persoon in eer en goeden naam te behaarden, of hem aan den haat en de verachting zijner medeburgers bloot te stellen, gelijk door den Hoogen Raad reeds meermalen is beslist; en dat het geheel tot den *judex facti* behoort, of de gebezigde woorden eene zoodanige handeling of daad daarstellen. Ook de twee overige middelen, nopens de civiele vordering, kwamen het openbaar ministerie ongegrond voor. Het beriep zich, tot bestrijding der aangevoerde middelen; inzonderheid op twee arresten van den Raad, als van 18 oktober 1842 en 18 maart 1845. De eerste heeft de advocaat-generaal geconcludeerd tot, dat de vordering niet ingestelde beroep en tot veroordeeling van den requirant in de kosten.

De uitspraak is bepaald op 30 dezer. Te Hertogenbosch, 23 sept. Met zekerheid kan thans medegedeeld worden, dat de voorbereidende werkzaamheden tot den aanleg van den straatweg van deze stad (Utrecht) over Hedel, Zalt-Bommel en Culeburg, zoo ver zijn gevorderd, dat wellicht dit jaar de aanbesteding daarvan zal geschieden; in deze week zal op de Lucht (halweg Hedel en Zalt-Bommel) eene vergadering van grond-eigenaars gehouden worden, ten einde, omrent den afstand van de te onteigene gronden voor desen weg in der minne schikkingen aan te gaan.

Heden, 22 sept. Men verneemt, dat de leden van het oude alhier ter stede gevestigde *Gilde van den velden ridder St. Joris* het voornemen hebben, om op woensdag, den 23sten september aanstaande, het vijfde jaarlidde koninkrijksfeest met een groot kruisboog, hetwelk tot heden is uitgesteld geworden, te doen plaats hebben.

In den morgen van gisteren dag zal die feestviering eene aanvang nemen met den plegligen optocht der leden van het *Gilde*, van hunne gewone vergadering, boven de stads vleeschhal, naar hunnen beziel; het overige van den dag zal op eene gepaste wijze aan dit feest worden gewijd, aan hetwelk men, na de klokken en het spelen van de veldvlaggen der vlaggen van stads- en van de velden, bewoond door de leden, allen mogelijken luister zal trachten bij te zetten, terwijl verder wordt vertrouwd, dat dit feest, hetwelk tevens wordt verhoogd door het gelijktijdig pleggen vieren van het 25-jerig jubileum van den Ed. Achtb. burgemeester dezer stad, als overdeken van het *Gilde*, algemeene deelneming moge te beurt vallen, en uit de harten, waarlangs de trein zal passeren, mede de vaderlandsche vlag zal wapperen.

Vanmiddag is er een groot aantal stoombooten van Harlingen op Londen vertrokken, dat tot hertoe zich tot twee bepaald, namelijk de *Magnet* en *Rapid*, is dezer dagen wederom met een vermeerderd, zijnde de *Mountaineer*, kapitein C. K. Spence. De uitvoer van boter en rogge is reeds verhaard.

Verbetering van den toestand der arbeidende klassen.

(Vervolg en slot van no. 198.)

Wij hebben het bevenstaande overgenomen, niet omdat men het lezen, fraai vinden en vergeten zou: maar om ook in ons land de aandacht te vestigen op een der belangrijkste maatschappelijke vraagstukken, en wier gewigt zoo overwegend is, dat het schijnt weldra alle andere quaestien van den dag te verdringen op den achtergrond dringen. De hoe langer hoe meer zichtbaar wordende strekking van het ophoopen der kapitalen in enkele handen, en de toenemende verarming der lagere volksklassen, toont ons, dat er in de tegenwoordige organisatie der maatschappij een gebrek schuilt, hetwelk wij niet meer uit te vinden en te verhelpen, het gehele gestel dreigt te sloopen. Dat duizenden gebrek zouden lijden, opdat één overdaad van genietery is een anormale toestand, die tegen alle recht en rede aandruipht. Waar, de sappen, die het menscheelich lichaam te voeden, uitsluitend door één lij naar zich getrokken worden, is het noodlottige vatastrophe onvermydelijk. Men schatte het berwaar niet te ligt. Zoo lang de maatschappij niet verbreekt, maar handhaaft, en wanneer de armoede een gevolg is van eene

valsehe regeling, van eene verkeerde inrigting; wanneer de nijvere, oppassende arbeider zich het brood niet ontnemen; wanneer hij veroordeeld wordt om in donkere, vochtige, ongezonde, van ongedierte wemelende hokken met vrouw en kinderen zijn leven te slijten; wanneer hij zich met lompen moet dekken, zich van afval, of wat voor de honden niet goed genoeg is, moet voeden, terwijl twee straten verder een kapitalist niet weet hoe zijn geld te verteren, — kan men het dan vreemd vinden, wanneer hij, verbitterd en tot razernij gedreven, eene orde van zaken zoekt omver te werpen, die voor hem geenerlei bescherming, doch alleen jammer en gebrek heeft? Men heeft er meer dan één voorbeeld van gezien, hoe misdrijven begaan werden, omdat men het lot van hen benijdde, die in de gevangenis ten minste huisvesting en levensonderhoud vonden. Het bestaan eener maatschappij, die tot zoodanige wanhopige stappen voert, hangt aan eenen zijden draad.

Men bedenke het wel. Waar de zorg voor de materiële behoeften alle krachten tot zich trekt; waar hart en hoofd zich uitsluitend met de eischen der dierlijke natuur bezighouden, — is geene moraliteit meer denkbaar. De natie scheidt zich in twee vijandelijke legers. Hier overvloed, daar gebrek. Welke middelen van bedwang zult gij in het werk stellen, wanneer zij, die niets meer te verliezen hebben, u rekenschap komen, afvorderen van het deel, waarop elk lid der maatschappij als mensch aanspraak heeft? Bajonetten? kanonnen? Freurige argumenten en die bij slot van rekening toch magtelooos worden bevonden. Wanneer de nood eenmaal zoo hoog is geklommen, dat de dood als eene verligting wordt beschouwd, wordt zelfs de logica van kruid en lood onvoldoende. *Vivre en travaillant, ou mourir en combattant*, was de leus der lyonsche werklieden. Beter aan eenen kogel dan van honger te sterven, riepen, eenige jaren geleden, de engelsche fabriekarbeiders uit. Zedelijke vertoogen? Traktatjes, siochtelijke verhandelingen? — zeker is het eene zedelijke, christelijke en rechtvaardige leer, die uwen armen buurman gebiedt voor uwe deur van honger en gebrek om te komen, terwijl gij uwe *patés de foie gras* en uw glas Xeres-wijn nuttigt!

Wanneer wij den tegenwoordigen toestand der maatschappij gadeslaan, komt ons onwillekeurig de droom voor den geest van het beeld met het gouden hoofd en de leemen voeten.

Waar de grondslag van het gebouw rot en vermolmd is, mogen de bewoners op den val van hun huis bedacht zijn.

Wanneer de bron van den stroom vervuult en troebel wordt, zullen de wateren weldra ongenietbaar wezen.

Men prente het niet af in: wanneer eenige gemeenschap eene schreuring onder hare leden veroorzaakt; wanneer eenige staat zoo ingerigt is, dat het meerendeel der bewoners belet wordt te deelen in de regten, tot welke de mensch zijne natuur, (zoo wel zijne stoffelijke als onstoffelijke), roept, — daar verliest gemeenschap en staat het recht om gehoorzaamheid voor zijne wetten te vorderen. De verpligting van den burger tot gehoorzaamheid aan de wetten van den staat is onafscheidelijk van de verpligting van den staat om voor alle zijne leden, zonder onderscheid, met gelijke zorg, te waken. De menschelijke maatschappij meel één organisch geheel, een concert zijn, welks verschillende instrumenten, elk eene eigene taak vervullende, elkander ondersteunende en aanvullende, tot één harmonisch geheel samenwerken, maar niet een charyari van dissonanten, of een, door elkander woelende en onderling strijdende, chaos van ongelijkssoortige bestanddeelen.

Wij schrijven geene verhandeling over het pauperisme. De oorzaken zijn vele en zeer uiteenlopende. De kwaal is nog niet tot klaarheid gekomen; hoe zou het geneesmiddel het? Mogen de oeconomisten en staatslieden der negentiende eeuw, na zoo veel voor de kennis van de *productie en consumptie* der rijkdommen gedaan te hebben, zich niet dubbelen ijver toelaggen op de leer der *distributie*? Alle voortbrengsten der menschelijke nijverheid zijn de vrucht der samenwerking van tweeërlei kracht: *kapitaal en arbeid*. Kapitalist en arbeider zijn dus vennooten; de eerste brengt zijn geld in, de ander zijne nijverheid. Ziedaar, dunkt ons, het beginsel, waarvan men moet uitgaan. Zoolang kapitalist en arbeider vijandig tegenover elkander staan, zoo lang de eerste er op loert of er ook gelegenheid zou zijn, om de werklozen nog wat te beknibbelen; zoo lang de ander zijnen meester dwingt tot opslag van loon, door dat hij dreigt anders den arbeid te zullen staken, — is geene verbetering denkbaar.

Maar wanneer wij, vooralsnog, het middel niet kennen, dat de ziekte zal verdrijven, ontheft ons dit van den plicht om verzachting aan te brengen daar, waar wij kunnen? Al is het ook slechts een palliatief, al gaf het alleen eene tijdelijke verademing, — men zal te geduldiger het oogenblik der genezing afwachten.

Daarom wagen wij het aan het nederlandsch publiek een ontwerp voor te stellen, tot verbetering van den toestand der arbeidende klassen, dat, reeds lang ons voor den geest geweeft hebbende, ons te meer heeft opgewekt er ons schetsen van te geven, toen wij zagen, dat het, in de hoofdtrekken althans, met het inzicht van *razaror* overeenstemde. Wij protesteren alvorens, echter, er nogmaals tegen, als wilden wij door zoodanige middelen een pretekst aan de hand geven,

om zich van die lastige armen-quaestie af te maken, en er zich verder niet meer mede te bemoeijen, denkende: Ik heb er nu al aan gedaan wat ik kon. Ons middel kan de kwaal niet wegnemen, maar misschien de uitwerkselen er van verzachten.

Wij stellen voor, dat men tot proefneming eene gemeente neme, waar de toestand der armen het dringendst voorziening eischt.

Er vormt zich eene *vereeniging tot verbetering van den toestand der arbeidende klassen*, met een kapitaal van, bij voorbeeld, f 100,000.

Om de gelegenheid tot deelneming zooveel ruimer te maken, zouden wij de aandeelen niet hooger wenschen gesteld te hebben, dan f 10.

De eerste zorg der *vereeniging* is de *huisvesting*. De *vereeniging* kiest eene ruime, gezonde plek en laat daarop zetten 100 arbeiders-woningen, verdeeld in 4 klassen: namelijk, 10 huizen der eerste klasse, 20 der 2de, 30 der 3de, 40 der 4de klasse.

Bij het bouwen der huizen lette men voornamelijk op drie zaken: *soliditeit, luchtigheid en droogte*. De huizen moeten zijn ingerigt *comfortable*, zoo als de Engelschen zeggen; dat is niet met gesatineerd behangspapier en marmeren gaanderijen, — maar *net, vrolijk en gezellig*. Vooral dient gelet op zuiver drinkwater. Elk huis is voorzien van eenen ruimen tuin, waar gelegenheid is vruchten en groenten te telen. De huizen worden verhuurd tegen eene onveranderlijke, bij den aanvang vastgestelde, wekelijksche rente; bij voorbeeld, voor de huizen der 4de klasse, eene rente van 25 cents; van de 3de klasse, 50 cents; van de 2de klasse 75 cents; van de eerste klasse f 1. Degenen, die gedurende 3 achtereenvolgende jaren een huis in huur hebben gehad, kunnen de rente af- en zich in den eigendom koopen, door de betaling van het tienvoud, vijftienvoud of twintigvoud der rente.

(NB. Wanneer zulks niet al te moeilijk was, ware het misschien niet kwaad, wanneer men de huizen verwarmde door middel van buizen met kokend water en eene verlichting door gaspijpen in-voerde.)

Dat men de huizen *hecht, goed, gezond en vrolijk* moet inrigten, zal wel geen betoog behoeven. De werkman moet meer behagen hebben om te huis eene pijp te zitten rooken, dan om geld en kracht in de kroeg te verspillen. De tuin geeft uitspanning, bezigheid en profijt. Met de huizen in klassen te verdeelen, hadden wij een dubbel doel. 1°. moet, naar mate het gezin talrijker is, ook de woning grooter zijn; 2°. moet men den werkman in de gelegenheid stellen, om, zoodra zijn toestand verbeterd is, zich ook eene verbeterde woning te verschaffen. Van de bevoegdheid tot afkoop vooral stellen wij ons zeer veel goeds voor. Het uitsigt van zich binnen weinige jaren een eigen huis en hof te verwerven, zal, dunkt ons, een krachtige prikkel zijn tot arbeidszaamheid en spaarzaamheid. Maar waartoe die proeftijd van 5 jaren? Ten eerste, opdat men in de gelegenheid zij, om eenen morelen dwang over de bewoners uit te oefenen; aar onwaardigen komt de *vereeniging* niet te hulp. Ten andere, opdat niet speculanten door tusschenkomende arbeidslieden zich, beoeden marktprijs, vaste eigendommen verwerven.

Is de werkman eens als mensch gehuisvest, dan ga men over hem als mensch te voeden.

Dit zouden wij zoo aanleggen:

De *vereeniging*, (dezelfde, of een onderdeel, of eene andere), roept de huisgezinne op, die tegen eenen vasten, geringen prijs zich bij haar van levensmiddelen begeeren te voorzien.

Zoodra het vereischte aantal deelnemers aanwezig is, begint de *vereeniging* zich op de beste markten, en in alles van de beste qualiteiten te voorzien. De aanvang bepaalt zij zich tot de eenvoudigste en goedkoopste levensmiddelen: vleesch, brood, aardappelen, erwten, boonen, meel, blom, grutterwaren, bier, koffij, thee, suiker, boter, enz. Elk gezin abonneert zich voor den tijd van een jaar. Het abonnement wordt betaald per week, maand, drie maanden, half jaar of in eens af. Naar mate men zich voor langer abonneert, is de voorslaarde gunstiger. Men betaalt elken termijn in voorraad. De *vereeniging* maakt eene tabel openbaar, waarop genoteerd staat, over welke pertie elk dagelijks voor zijn abonnement beschikken kan.

Neemt de onderneming op, dan kan zij, geatadig uitgebreid worden. *Brandstof en kleding* zijn nog twee voorname artikelen.

Eindelijk zouden wij menschen, dat de *vereeniging* door hare geabonneerden commissarissen liet kiezen, die onder de bestuurders zitting en stem hadden. Dit zou meer dan één voordeel opleveren. 1°. de geabonneerden zouden meer vertrouwen hebben op de inrigting; 2°. de inrigting zou meer en meer het karakter verliezen van een beedeelings-bureau; 3°. er zou een band ontstaan tusschen de rijke *vereeniging*-leden en de arme geabonneerden; 4°. de leden der *vereeniging* zouden, door middel van gezonde commissarissen, beter inzicht krijgen in de behoeften der arbeidende klassen, en beter weten, waar hulp aan te brengen, en hoe die in te rigten; 5°. de arbeidende klassen zouden langzamerhand opgeleid worden op eigene voeten te staan en zelfs dergelijke *vereenigingen* tot stand te brengen. (Dit laatste vooral is een kardinaal punt. Als zij maar eerst begrip hebben, hoe zij het aan moeten stellen, zullen zij wel voor zich-zelf leeren zorgen.)

Bij alle zulke ondernemingen hangt alles af van het eerste begin. Men late sich niet te licht ontmoedigen, als alles niet zoo aanstands vlot. De arme wantrouwt den rijke en hij heeft er dan ook wel eenige reden voor. Vooral make men niet veel omhaal en lawaai; men doe liever in den beginne niet veel; maar goed. Veel leven en beweging schrikt den arme meer af, dan dat het hem aantrekt. Barendse bergen brengen meest muizen voort.

Mogt de onderneming slagen en waarlijk een vooruitgang zijn voor den materiëlen toestand der arbeidende klassen, dan kan het denkbeeld nog veel uitgewerkt worden. Is aan de stoffelijke behoeften voldaan, dan is de geest geschikt om ook van het onstoffelijk voedsel profijt te trekken. De gemene kas voorsiet in de onkosten van heelmeeester, geneesheer, vroedvrouw, enz. Zij geeft onderstand aan weduwen, en aan de in de dienst der nijverheid grijs geworden invaliden. Zij trekt zich de opvoeding der kinderen aan, leert aan de jongens een ambacht, aan de meisjes huishoudelijken arbeid. Zij doet uitdeelingen aan hen, die voor het oogenblik buiten werk zijn en geeft den arme eene betamelijke begrafenis. Heeft men onze arme klassen eens zoo verregaar gebracht, dat zij uit zich-zelfen zoodanige verbeteringen formeren, dan zijn wij op eenen goeden weg.

Zoo verre zijn onze dienstbare klassen nog niet. Het is dus niet meer dan eene verplichting der hogere klassen, die zoo veel verstandiger zijn en zooveel beter in de gelegenheid, om aan hunne armere broeders den weg te wijzen. Behalve de voldoening van een goed werk te doen, zullen zij daarenboven het voordeel hebben van nu met eenige meerdere gerustheid de quaestie van het pauperismus te kunnen bestuderen. Want anders zou het wel eens kunnen gebeuren, dat het volk ongeduldig werd, en zelf naar middelen ging zoeken. Maar die middelen willen wij liefst niet. Men rekene niet eene speculatie te doen. Waarschijnlijk zal men er, ten minste in den beginne, wel op moeten toelagen. Maar het volk, dat onze woningen meubelt, onze vleeren bekleedt, onze wanden behangt, onze drank en onze spijzen toebereidt, onze versierselen, onze kostbaarheden, onze snuisterijen, enz. vervaardigt, mag dan toch ook wel vorderen, dat wij het ten minste niet van honger en gebrek laten omkomen. Misschien zouden wij er nog wel het ergst bij varen.

Het moet ver met eene maatschappij gekomen zijn, wanneer het noodig is, de menschen opmerkzaam te maken, dat het niet eene *welknaad* is, wanneer men zijne naasten in de gelegenheid stelt als *menschen* te leven. Wij vragen alleen het *noodige*. Uitspanning, vermaak, enz., zijn nog verre te zoeken. *L'oeuvre donc!* Die wat beters weet, verswijge het niet.

Jugzonden stukken.

Mijnheer de Redacteur!

In uwe courant van zaterdag den 5den september komt voor een artikel, onder het opschrift *Marine*, dat schijnt bestemd te zijn tot verdediging van den minister *RIJK*. Om de grove onwaarheden, daarin voorkomende, hebben wij ons hierop eenige aauwmerkingen veroorloofd, welke wij u verzoeken te willen plaatsen, indien ze door u daartoe waardig gekeurd worden.

Wat aangaat de bemanning onzer schepen, en de verbeteringen daarop, — over dit punt is reeds zoo veel met kennis van zaken en oordeel geschreven (nog onlangs door onzen verdienstelijken schout-bij-nacht *ARRIËRS*) dat wij ons zullen onthouden hierover verder uit te weiden, en ons bepalen bij de lasterlijke beschuldiging, het korps zee-officieren aangedaan.

Gaarne gelooven wij, dat hier of daar een zogenaamde menschenvriend zijne verontwaardiging heeft betuigd, bij het zien ondergaan van eene, volgens het krijgswetboek opgelegde, straf voor overtreding der wetten. Wij-zelfen hebben wel eens zulke menschenvrienden gehoord, die, eenige dagen later, door eenen matroos beleedigd zijnde, alles wat in hun vermogen was aanwendden, opdat de kommandant de zwaarst mogelijke straf zoude toepassen. Hier gold het des menschenvrienden eigenliefde, natuurlijk veel belangrijker, dan de in-stand-houding der krijgstuicht.

Ieder, die het korps zee-officieren eenigzins van nabij kent, weet, dat het meest allen menschen zijn uit het beschaafde gedeelte van Nederlands bevolking. Dien nu, worden, volgens den schrijver van genoemd artikel, bij de marine herschapen in kannibalen, hankende naar menschenvleesch, waarom zij zich vleijen met eene maritime loting. Hooger men daarnaar verlangt tocht het geschrift van den heer *ARRIËRS* genoegzaam aan.

Gij zijt een zeer slecht advokaat voor den heer *RIJK*, mijnheer de schrijver, die Zijne Excellentie te laste legt eene zoodanige handelwijze toe te laten; doch gij schrijft in uwe onkunde grove onwaarheden; om-erwentwil ten minste willen wij gelooven, dat het uit onkunde is; anders zoude men uw geschrift voor kwaadaardigen laster moeten houden.

Wij worden in ons geloof omtrent uwe onkunde bevestigd door een schrijver aangaande de Engelsche marine, waar tot nu toe de straffen altijd streng-ger zijn zoo als *mijnheer* het noemt, middelen wach-ten geweest, dan bij de onte-... Dat geen officier zich durft verontouten onder den wimpel eenen matroos aan te grijpen, enz. — eilieve heb-

de goedheid en ala even op, het *Receuil van zeeo-nders*, uitgegeven door den heeren *KUIJSSSEN VAN KATTE-DIJK* EN *BRONKHOF*, voor een ieder verkrijgbaar. Daar vindt men, pag. 171, hoofdstuk 4, § 407: »De kommandanten der schepen worden met den meesten ernst aangemaand tot eene strenge naleving van het reglement van discipline; zich te onthouden van alle feitelijkheden of honende uitdrukkingen tegen hunne ondergeschikten, als ook van het opleggen van onregtvaardige straffen; door zich met waardigheid en bezadigdheid te gedragen, den geest van insubordina-tie tegen te gaan, en door een goed voorbeeld de militaire ondergeschiktheid te bevorderen.» 30 juni 1842, n° 65, § 409: »De kommandanten zullen bij-zonder letten, dat de schepelingen op geenerlei wijze mishandeld worden, moe-tende van hem, die zich daaraan schuldig maakt, terstond melding worden gemaakt aan het ministerie. Alle correctionele of disciplinaire straffen worden door den kommandant bevolen, en, zoo veel mogelijk, in zijne tegenwoor-digheid uitgevoerd.»

Dat men zich aan deze bepalingen houdt en er zich naar gedraagt, daarvan kan de schrijver van het arti-kel *Marine* zich verzekerd houden, als ook, dat de heer *RIJK* daarin zeker geene afwijkingen zoude ge-doogen. Zelfs den schipper noch eenig ander onder-officier is het regt toegekend, zoo als bij de *Engel-schen*, den weerspannige met het endje-touw aan zijnen pligt te herinneren.

Mogt er al eens eene uitzondering zijn, dit bleef gewis niet lang onbekend; want zeker nergens in de wereld is het regt van beklag (petitioneren) grooter dan bij ons. Men overtuige zich elken audientie-dag van het aantal matrozen op het ministerie en men zie om welke bezwelingen eene zee van requesten bij den minister inkomt.

Op de tegenwoordige schaffing onzer schepen, zal toch wel niets aan te merken zijn. In zee krijgt de Nederlandsche matroos ook (*preserved meats*), dat is gezouten vleesch. En op een wél-geordend schip, wordt ook het, zonder dringende noodzakelijkheid, het uur van schaften veranderd.

Volgens den schrijver mag bij de Engelschen de kommandant geen rantsoen van drinkwater bepalen: wij wonschen den schrijver eene reis naar Oostindje toe, met een schip, op hetwelk het volk naar willekeur over bet water kan beschikken.

Bij de Engelschen mag men vogeltjes in kooijen ophangen. De schrijver heeft zeker nog nimmer een onzer schepen uit de kolonjen zien terugkomen, an-ders zou hij hebben opgemerkt, dat men soms de menagerie van *VAN AXEN* uit dezelve zoude kunnen voorzien.

Uit het aangegevene van den schrijver bij de *Engel-schen*, kunnen wij den eenigen en waren weg, om nit onzen neteligen toestand te geraken, volstrekt niet vinden. Wij zijn het met den schrijver eens, dat men *trachten* moest, den zeemansstand te koesteren en te kweeken, denzelven in aanzien te brengen. Daar-toe zal men zeker niet getuiken, met het korps offi-cieren als kannibalen uit te krijten en hun de schuld van het verval onzer marine te geven.

Onzes inziens ligt de schuld aan de natie-zelve. Nog nimmer hebben hare vertegenwoordigers getoond, ernstig eene verbetering van ons zee-wezen te ver-langen; niets is er nog voor den ongelukkig geworden matroos door de natie gedaan. Ons vaderland (alt-ovalal geschichten van liefdadigheid van allerlei aard, uitgezonderd voor den trouw gediend hebbenden zee-man. Wat de heer *RIJK* van het bestaande budget aan de marine verbeteren moge, — het zal nimmer toereikende zijn, dezelve op eene schaal te brengen; overeenkomstig de behoeft van ons vaderland; en zoo lang de natie die onverschilligheid en minachting blijft betoonen voor het zee-wezen; waaraan zij haar bestaan verschuldigd is, zal nimmer, wat men ook schrijven moge, het gewenschte doel bereikt worden.

(Zeer gaarne neemt de redactie der Arnhemsehe Courant deze verdediging, gelijk nog eene andere (die morgen volgen zal) der *Nederlandsche zee-officieren* op. Toen wij in haar hoofdartikel van 8 september de woorden van den inzender van 5 sep-tember overnam, geschiedde dit niet om zijn oor-deel over ons korps zee-officieren te bekrachtigen, maar alleen om aan te toonen hoe men verdediging meer trekt dan voor den heer *RIJK* beweest. Van ons oordeel over dien minister, nemen wij geen enkel woord terug, maar wenschen overigens niets lie-ver, dan dat de beschuldigingen aan onze zee-offi-cieren gedaan, onwaar bevonden mogen worden.)

Advertentien.

Te Zutphen besiel, den 12den, dezert, van eene Dochter, Vrouwe *J. van ALTEN*, Echthgenoot van *Mr. J. L. STEENLACK*, Eenige kennisgeving.

Het Kindje, over welks geboorte wij ons voor (weg maanden verheugden, werd ons heden door den doop onnomen.

Zutphen, den 12den September, 1846. *F. MÖLLER*, *C. MÄLLER*, *Gebr. SPRENGER*. *Rechts- en Bekendings-gelasma, deze algemeens tevens, op's bijzondere kennisgeving aan te nemen.*

† † † De COMMISSIE, voor, enz. ONDER-† † is de NATUURKUNDE, door het Nat-† kundig Genootschap: Tot nu en verge-† gen gegeven, berigt, dat hetzelfde weder-† gen op Maandag den 5den October e. k. — Nad-† inlichtingen zijn te bekomen bij den Heer *KNOOPS*, Apotheker. *Arnhem*, den 15den September 1846.

† † † De VIENNOOTSCHAP, bestaan hebbend-† † onder de Firma van *CARP & ARRIËRS*,† † bij onderlinge overeenkomst onthoudend,† de, blijft de tweede ondergeteekende zich belast-† met de liquidatie der zaken. *Bahr en Lathum*, 14 September 1846. *G. J. W. CARP*, *A. P. ARRIËRS*.

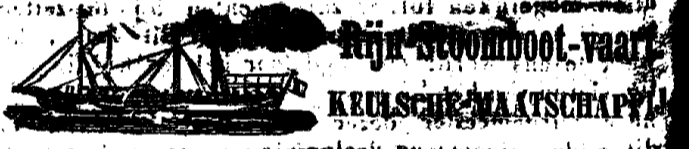
† † † Volgens bovenstaande Advertentie,† † veelt, de ondergeteekende, de zaken bij† † vende, continueren, zich bij voortdurig† aan in het vertrouwen van zijne geëerde Begu-† sigers. *Bahr en Lathum*, 14 September 1846. *A. P. ARRIËRS*.

Te Huur tegen geringen Prijs
Eene of meerdere KAMERS, tot acht toe; levend een geheel BOVENHUIS. Alles, des verkiezende GEMEUBLEERD; ook met of zonder den KOST op de Grooten Markt, te *Arnhem*, bij *G. VAN BEEKUM*, *Mr. Timmerman*.

Eene jonge MELKGEVENDE EZEL, MET HAAR VEULEN pas geworpen; al mede een span BOKKEN, met een WAGENTJE en TUIGEN. — Te bevragen bij de Heer *RADEMAKER*, *Mr. Zadelmaker*, te *Wemmen*.

30ste KONINKL. NEDERL. LOTERIE.
Ten Kantore van *A. DE BRUIN*, in de Oude straat, te *Arnhem*, zijn te bekomen HEELE GEDRELTEN van LOTEN; in Hdur à 74, in Hdur à 14, en Doorgefournéerd à 69 per lot. De King der 1ste Klasse zal beginnen den 12den October 1846. *Mr. Het Kantoor van den 12den October 1846*.

Rijn-Stoomboot-vaart
KRUISCHIP-MAATSCHAPPIJ
DAGELIJKESCHE DIENST
Van *Arnhem* direct naar *Keulen*, *Mainz*, *Hannheim*, *Strasbourg* en tuschen ge-legene plaatsen. *Kentrek van Keulen, des morgens ten 6 ure, om neg denzelfden avond te Keulen aan te komen.* *Aankomst te Arnhem, des avonds omstreeks 6 ure* om nog met den laatsten Spoor-trein naar *Utrecht* of *Amsterdam* te kunnen vertrekken. Nadere inlichtingen te bekomen bij den ondergeteekende te *Arnhem*, door geheel het Rijk aan de Kantoren van de Algemeene Expeditie Maatschappij (*JONKER*) met welker Diligence-Diensten deze Vaart in onmiddellijk verband staat. *Arnhem*, 2 September 1846. *H. RUDDE*, G. J. J.

* * Bij *C. F. STEMLER*, Boekhandelaar te *Amsterdam*, is van de pers gekomen en alom bekend gemaakt:

BRIEVEN VAN DEN AAF
AAN ZIJNE BROERTJES.
Met gelithographieerde titel en vignetten, f 1.40.

Arnhem, 14 September 1846.

Door den zeer geringen aanvoer tingen *Tarwe* en *Rogge* tot eenigzins verhoogde prijzen ter plaatselijke consumptie af. *Tarwe* van f 10.50 tot f 13. — *Rogge* van f 8.50 tot f 10; voor de zaai zelfs tot f 11. — *Gerst* begeerd: *Winter* f 5.75 à f 6; *Zomer* f 5.25 à f 5.60. *Boelwe* is van f 6.75 tot f 7.25 goed afgegaan. — *Haver* als te ren: f 3 à f 3.75. — *Erwten* begeerd: *Grannie* f 11 à f 15; *Groene* f 10.50 à f 12.50. — *Kaerhuud* f 1 à f 2.

Waterhoogte te Arnhem.
Den 15 Sept. 2 El 1. *Rain*, 7 *Opmerking* O *Dagen* 8 *Te Arnhem*, bij *G. A. THIEME*, Boekhandelaar.